

ŠTÁTNY VZDELÁVACÍ PROGRAM
SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

časť – slovenský jazyk

VÝKONOVÝ ŠTANDARD

1. a 2. ročník gymnázií a stredných odborných škôl

Úvod

Výkonový vzdelávací štandard je sekundárny pedagogický dokument vypracovaný na základe **obsahového vzdelávacieho štandardu** v tabuľkovej podobe. Zahŕňa v sebe novo zavádzané pojmy v 1. a 2. ročníku gymnázií a stredných odborných škôl a príslušné zručnosti uvedené v obsahovom vzdelávacom štandarde. Len v obsahovom vzdelávacom štandarde však učiteľ presne zistí napríklad *postupnosť* v zaraďovaní obsahových prvkov do učebnej látky od začiatku elementárneho vzdelávania až po jeho vyvrcholenie a zakončenie maturitnou skúškou. Samostatne uvádza predpísané žánre na kontrolné slohové práce pre 1. a 2. ročník.

Výkonový štandard tvorí text, v ktorom sú štandardizované obsahové prvky usporiadané na základe jednotlivých komunikačných jazykových kompetencií s prihliadnutím na systematizáciu jazykového učiva.

Východiskovú didaktickú koncepciu, o ktorú sa opiera koncepcia predmetu slovenský jazyk a literatúra spolu s koncepciou pedagogickej dokumentácie, treba hľadať v princípoch *didaktického konštruktivismu*, ktorý jednoznačne stavia na podnecovaní žiaka objavovať svet a získavať vedomosti, zručnosti a postoje osobným bádáním a tvorivosťou.

Konštruktivismus je čitateľný aj v použitej štruktúre tabuľky predstavujúcej výkonový štandard. Na prvé miesto (prvý stĺpec tabuľky) sa dostali kompetencie, ktoré sa majú vo vyučovacom procese kreovať, na druhé miesto (druhý stĺpec tabuľky) výkon, ktorý sa od žiaka očakáva (na optimálnej i minimálnej úrovni), až na tretie miesto (tretí stĺpec tabuľky) sa dostali nevyhnutné pojmy, ktoré budovanie danej kompetencie vyžaduje, a napokon štvrtý stĺpec tabuľky uvádza odporúčaný tematický celok, v ktorom sa logicky ponúka dané kompetencie zavádzať do vyučovacieho procesu.

Stručný náčrt didaktického usporiadania obsahu slovenského jazyka

Jazyková časť predmetu sa zaoberá problematikou jazyka ako nástroja myslenia a komunikácie medzi ľuďmi. Jazyk sa vníma ako potenciálny zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka.

Dobré zvládnutie jazykového učiva a najmä komunikačných a kognitívnych kompetencií (spôsobilostí) považujeme za východisko kvalitnejších výsledkov celého školského systému a následnej schopnosti žiakov uplatniť sa na trhu práce a v súkromnom živote.

Do popredia sa vo vyučovaní jazyka dostane analýza a interpretácia textov/prejavov a tvorba vlastných textov/prejavov, ktoré budú adekvátne konkrétnej komunikačnej situácii.

Analýza a interpretácia jazykových prejavov poskytne žiakom priestor na sebauvedomenie: dá šancu objaviť a následne prejať pozitívny vzťah k sebe a iným, nadobudnúť primeranú sebadôveru, schopnosť hodnotiť svoje prednosti i nedostatky, umožní vyjadrovať svoje pocity a hodnotiť svoj vlastný citový stav, hodnotiť svoje správanie a jeho dôsledky.

K cieľom jazykového vyučovania patrí aj to, aby si žiaci uvedomovali jazykovú a kultúrnu pestrosť v rámci Európy a sveta, ale aj v rámci jednotlivých sociálnych prostredí. Cez pochopenie významu jazyka pre národnú kultúru by mali dospieť k chápaniu odlišností, tolerancii a orientácii v multikultúrnom prostredí.

Komunikačná gramotnosť sa má však cieľavedome budovať a rozvíjať vo všetkých vyučovacích predmetoch s ohľadom na ich špecifické potreby.

Predpísané žánre na kontrolné slohové práce pre 1. a 2. ročník – beletrizovaný životopis, umelecký opis, charakteristika osoby, úvaha. *

Kontrolné diktáty – 1 za každý polrok. *

* Kritériá hodnotenia sa nachádzajú v samostatnom dokumente.

Zmena didaktickej koncepcie vyučovania materinského jazyka sa odzrkadlí:

- a) v sústave vzdelávacích cieľov,
- b) v obsahovom usporiadaní predmetu,
- c) v realizačnej rovine vzdelávania.

Zmena v **sústave vzdelávacích cieľov** úzko súvisí s novou štruktúrou všeobecných cieľov vzdelávania, ktoré sa orientujú na kompetenčno-pojmový model výchovy a vzdelávania. Jazyková a slohová časť predmetu rozvíja predovšetkým interaktívne využívanie komunikačných nástrojov. Veľa tém ale slúži aj na rozvoj sociálnej interakcie v rámci heterogénnych skupín a formovanie autonómneho správania.

V **obsahovom usporiadaní predmetu** sa do popredia dostávajú komunikačné spôsobilosti a zároveň sa pre žiakov didakticky dotvára relatívne ucelený systém jazyka. Pojmovo presýtený obsah sa zredukoval v prospech aktivít žiakov, ktorí majú v čo najväčšom rozsahu interpretačno-hodnotiacim spôsobom pracovať s jazykovými komunikátmi. Najväčší akcent sa pritom kladie na vlastnú tvorbu *jazykových prejavov, prácu s informáciami, čitateľskú gramotnosť, schopnosť argumentovať* ap.

V **realizačnej rovine vzdelávania** sa ako najefektívnejší ukazuje konštruktivistický prístup k učeniu. Znamená to, že riešením úloh žiak sám prichádza na základe učiteľom usmerňovaného zážitkového vyučovania na nové poznatky, ktoré systematizuje a zovšeobecňuje. Veľkú pozornosť treba venovať získavaniu komplexných kompetencií, napr. dotvárať schopnosť žiakov interpretovať rôzne druhy súvislých aj nesúvislých textov (je nutná spolupráca aj s inými vyučovacími predmetmi, ktoré budú rozvíjať ďalšie stratégie čítania s porozumením orientované na texty špecifické pre dané predmety). Veľký dôraz je na vlastnej produkcii ústnych aj písaných prejavov samotnými žiakmi.

Štruktúra pedagogického dokumentu, ktorý spája výkonový a obsahový štandard

Zmeny v predmete slovenský jazyk a literatúra sa vzťahujú nielen na obsahovú stránku, ale aj na koncepciu pedagogickej dokumentácie, o čom svedčí aj samotná štruktúra pedagogického dokumentu spájajúceho výkonový a obsahový štandard, ktorý nepredstavuje súvislý text, ale tabuľku.

V prvom stĺpci tabuľky sú uvedené kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou Jazyk a komunikácia.

V druhom stĺpci tabuľky sú uvedené vlastné výkonové vzdelávacie štandardy, pričom pri danej kľúčovej kompetencii sú verbalizované očakávané výkony na optimálnej úrovni (v školskej praxi hodnotené klasifikačným stupňom výborný) a identická kompetencia má tiež verbalizované aj výkony na minimálnej úrovni (v školskej praxi hodnotené klasifikačným stupňom dostatočný). Proti každému optimálnemu výkonu je zadaný aj príslušný minimálny variant naplnenia danej kompetencie, preto pri každej kompetencii je uvedené dvakrát to isté číslovanie výkonov. Optimálny výkon je označený červeným písmom – kurzívou so sivým pozadím, minimálny výkon je označený tyrkysovým normálnym písmom bez farebného pozadia. Na základe opísaného optimálneho a minimálneho výkonu si učiteľ sám odvodí mieru výkonu na klasifikačný stupeň chválitebný, dobrý a nedostatočný. Teoreticky stupňovanie vychádza zo všeobecne akceptovaných taxonómií (Bloom/Anderson) a výkon žiaka sa opisuje v pojmoch zručností, ktoré sú zahrnuté v cieľoch predmetu slovenský jazyk a literatúra, sú zaradené do obsahového štandardu a explicitne uvedené v tabuľke pedagogického dokumentu.

V treťom stĺpci tabuľky sú uvedené pojmy z obsahového štandardu zavádzané v 1. a 2. ročníku gymnázií a stredných odborných škôl potrebné na dosiahnutie opísaného výkonu v predchádzajúcom, t. j. v druhom stĺpci tabuľky. Samozrejme, na dosiahnutie požadovaného výkonu musí žiak využiť aj iné pojmy, ktoré by mal nadobudnúť už predchádzajúcim štúdiom. Úplný zoznam pojmov uvádza obsahový štandard slovenského jazyka a literatúry. V tomto stĺpci sú uvedené aj predpísané žánre na kontrolné slohové práce pre 1. a 2. ročník, pričom niektoré sa novo zavádzajú do vyučovania (označené horným indexom číslicou ¹), ostatné sa preberali na základnej škole a na strednej sa ďalej precvičujú (použitie tučné písmo a označené horným indexom číslicou ¹).

V poslednom stĺpci tabuľky je vymedzený tematický celok, v ktorom je vhodné budovať základy danej kompetencie. Pritom platí, že väčšina kompetencií sa dá rozvíjať vo viacerých tematických celkoch, dokonca vo viacerých vzdelávacích oblastiach, čo zodpovedá integrovanému prístupu vo vyučovaní.

Základom koncepcie pedagogického dokumentu spájajúceho výkonový a obsahový štandard pre 1. a 2. ročník sa teda stávajú komunikačné jazykové kompetencie*: čítanie s porozumením, písanie, aktívne počúvanie a dve ďalšie kľúčové kompetencie – učiť sa, ako sa učiť, a cieľavedome riadiť vlastný život, ktoré štruktúrujú obsah učiva (pojmový štandard) a výkon (výkonový štandard) do relatívne uzavretých celkov. Uvedené komunikačné kompetencie je možné rozvíjať samostatne alebo ich vzájomne kombinovať. Postupnosť rozvíjania komunikačných jazykových kompetencií je v právomoci učiteľa.

Kompetencie definované v rámci komunikačných jazykových kompetencií predstavujú cieľ, ktorý má učiteľ napĺňať vo vzdelávacom procese. Počas celého školského roka musí učiteľ rozvíjať všetky spôsobilosti stanovené v pedagogickom dokumente. Kompetencie majú činnostný charakter a sú napĺňané zručnosťami a obsahovým vymedzením učiva.

Pojmy uvádzané v pedagogickom dokumente, ktorý spája výkonový a obsahový štandard, sú presne vymedzené v obsahovom vzdelávacom štandarde pre predmet slovenský jazyk a literatúra a predstavujú znalosti, ktoré má žiak nadobudnúť.

*) **Kompetencia** je **spôsobilosť** mobilizovať v rôznych kontextoch a činnostiach systém vedomostí, zručností, schopností, sociálnych a kultúrnych hodnôt, postojov, emočných a ďalších osobnostných kvalít, ktorý je špecificky usporiadaný.

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu zavádzané v 1. a 2. roč. G a SŠ <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy. Slovenský jazyk a literatúra. Časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
1. Vedieť komunikovať adekvátne komunikačnej situácii.			
1.1 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne (vhodná forma a obsah).	<ul style="list-style-type: none"> • <i>1.1.1 Dokáže sa pohotovo zorientovať v danej komunikačnej situácii a presne reagovať na počutý text jasnou, zrozumiteľnou a správne intonovanou odpoveďou alebo otázkou.</i> • <i>1.1.2 Vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava pravidlá a požiadavky slovenskej výslovnosti, správne artikuluje.</i> • <i>1.1.3 Dokáže vhodne začať, viesť a ukončiť komunikáciu.</i> • <i>1.1.4 Pozná jazykovedné disciplíny, ktoré skúmajú zvukovú rovinu jazyka, a ich základné jednotky.</i> • <i>1.1.5 Dokáže aplikovať pravidlá znelostnej asimilácie vo vlastnom jazykovom prejave.</i> <ul style="list-style-type: none"> • 1.1.1 Dokáže sa zorientovať v danej komunikačnej situácii a reagovať na počutý text tak, že poslucháč pochopí obsah jeho výpovede. • 1.1.2 Uvedomuje si spisovnosť a nespisovnosť vo svojom prejave a vo verejných prejavoch sa snaží používať spisovnú výslovnosť. • 1.1.3 Dokáže začať, viesť a ukončiť komunikáciu. • 1.1.4 Odlišuje zvukovú a písomnú podobu reči a vie pomenovať jej základné jednotky. • 1.1.5 Vie zreprodukovať vlastnými slovami pravidlá znelostnej asimilácie v slovenčine a s chybami, napr. pri asimilácii hlások pred osobnými tvarmi zámen, asimilácii vokalizovanej preložky <i>so</i> ap., ich dokáže aplikovať vo vlastnom ústnom jazykovom prejave. 	<ul style="list-style-type: none"> • systém slovenských hlások • fonetika, fonológia • samohlásková skupina • fonéma, graféma, hláska • znelostná asimilácia • diakritické znamienka – dve bodky • interpunkčné znamienka – dvojbodka, apostrof, lomka, tri bodky 	<p>Jazykoveda Komunikácia Zvuková rovina jazyka</p>

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu zavádzané v 1. a 2. roč. G a SŠ <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy. Slovenský jazyk a literatúra. Časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
1.2 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	<ul style="list-style-type: none"> • <i>1.2.1 Pozná význam slov, ktoré využíva vo svojom jazykovom prejave v súlade s rôznymi kontextmi a komunikačnými situáciami, prípadne si vie overiť význam neznámych slov v dostupných informačných zdrojoch.</i> • <i>1.2.2 Vo vlastných jazykových prejavoch využíva široký repertoár slovnej zásoby, napr. využíva synonymá, vyhýba sa tým stereotypnému vyjadrovaniu.</i> • <i>1.2.3 Pozná rozdiel vo veľkosti vlastnej slovnej zásoby a slovnej zásoby národného jazyka, cielene si rozširuje vlastnú aktívnu slovnú zásobu z dostupných zdrojov – slovníky, beletria, odborná literatúra, internet ap.</i> • <i>1.2.4 Pozná všetky slovtvorné postupy a využíva ich pri tvorbe vlastných jazykových prejavov.</i> • <i>1.2.5 Vie vysvetliť spôsob obohacovania slovnej zásoby prenášaním významu na príklade frazeologizmov a vo vlastných jazykových prejavoch využíva všetky ich druhy.</i> <ul style="list-style-type: none"> • 1.2.1 Vie vyhľadať význam neznámych slov v slovníkoch. • 1.2.2 Používa obmedzený repertoár slovnej zásoby s častým opakovaním slov. • 1.2.3 Pozná rozdiel vo veľkosti vlastnej slovnej zásoby a slovnej zásoby národného jazyka. Rozširuje si vlastnú aktívnu slovnú zásobu čítaním beletrie a štúdiom slovníkovej a encyklopedickej literatúry. • 1.2.4 Používa vo svojich jazykových prejavoch skratky, značky, odvodené a zložené slová. • 1.2.5 Vo vlastných jazykových prejavoch vhodne využíva ľudové frazeologizmy. 	<ul style="list-style-type: none"> • lexikológia • sémantický trojuholník • lexikálny význam slova, gramatický význam slova • opozitá • homonymá • slovníky – prekladový, terminologický • slovná zásoba národného jazyka – individuálna slovná zásoba • aktívna slovná zásoba, pasívna slovná zásoba • jadro slovnej zásoby • expresívne slová – pejoratíva, vulgarizmy • neologizmy • internacionalizácia • spôsoby obohacovania slovnej zásoby – prenášaním významu • tvorenie slov skracovaním, značky, skratkové slová 	Jazykoveda Lexikálna rovina jazyka

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu zavádzané v 1. a 2. roč. G a SŠ <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy. Slovenský jazyk a literatúra. Časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
1.2 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	<ul style="list-style-type: none"> • <i>1.2.6 Vie určiť slovnodruhová a syntaktickú platnosť všetkých slov v texte.</i> • <i>1.2.7 Správne uplatňuje gramatické kategórie slovných druhov pri tvorbe viet a textov.</i> • <i>1.2.8 Ovláda klasifikáciu slovných druhov: plnovýznamové – neplnovýznamové; ohybné – neohybné; s vetnočlenskou platnosťou – bez vetnočlenskej platnosti.</i> • <i>1.2.9 Vie v texte odlišiť jednotlivé druhy neplnovýznamových slovies.</i> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • 1.2.6 Vie odlišiť jednotlivé slovné druhy v texte. • 1.2.7 S malými chybami, napr. tvary vymedzovacích zámen <i>sám – samý</i>, osobných zámen <i>oni – ony</i>, násobných čísloviek <i>päťkrát – päť ráz</i>, uplatňuje gramatické kategórie slovných druhov pri tvorbe viet a textov. • 1.2.8 Vie v texte odlišiť plnovýznamové slovné druhy od neplnovýznamových. • 1.2.9 Vie v texte odlišiť plnovýznamové slovesá od neplnovýznamových. 	<ul style="list-style-type: none"> • gramatický tvar • podstatné mená – plnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť; vzor: kuli; gazdiná • menné gramatické kategórie • stupeň • singulár, plurál • nominatív, genitív, datív, akuzatív, vokatív, lokál, inštrumentál • prídavné mená – plnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť • zámená – plnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť; druhy zámen; zvrtné zámená – základné, privlastňovacie; vymedzovacie zámená; neurčité zámená • číslovky – plnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť; druhy čísloviek; skupinové číslovky • slovesá – plnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť; slovesné gramatické kategórie – rod; historický prízent; slovesá – sponové, modálne, fázové, činnostné, stavové, rod – činný, trpný; prechodník, prídavné • príslovky – plnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť • predložky – neplnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť • spojky – neplnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť; prirad'ovacie – zlučovacie, stupňovacie; vylučovacie, odporovacie, podrad'ovacie • častice – neplnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť • citoslovčia – neplnovýznamový slovný druh; vetnočlenská platnosť 	Morfologická rovina jazyka

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu zavádzané v 1. a 2. roč. G a SŠ <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy. Slovenský jazyk a literatúra. Časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
<p>1.2 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>1.2.10 Pri organizácii myšlienok vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava pravidlá a požiadavky syntaxe.</i> • <i>1.2.11 Vie zdôvodniť vzťah medzi členmi skladov vo vete na základe ich funkcie.</i> • <i>1.2.12 Vie transformovať jednoduché vety na polovetné konštrukcie a súvetia a naopak. Funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch.</i> • <i>1.2.13 Vie v texte nájsť odchýlky od vetnej stavby – elipsa a vsuvku a funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch.</i> • <i>1.2.14 Dodržiava interpunkciu v jednoduchej vete, v jednoduchom súvetí a v zloženom súvetí.</i> • <i>1.2.15 Vie určiť druh jednoduchého súvetia – prirad'ovacie a podrad'ovacie. Vie určiť druh prirad'ovacieho súvetia a druh vedľ'ajšej vety v podrad'ovacom súvetí.</i> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • 1.2.10 Pri tvorbe syntakticky jednoduchých viet dodržiava pravidlá a požiadavky syntaxe. • 1.2.11 Vie vysvetliť funkciu prísudku, podmetu, predmetu, príslovkového určenia a prívlastku vo vete. • 1.2.12 Odlíša jednoduchú vetu od súvetia a funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch. Podľa vzoru dokáže transformovať jednoduché vety na súvetia a naopak. • 1.2.13 Vie v texte nájsť odchýlku od vetnej stavby – vsuvku. • 1.2.14 S malými chybami, napr. čiarka pred zlučovacími spojkami <i>či, alebo</i> ap., dodržiava interpunkciu v jednoduchej vete a v jednoduchom súvetí. • 1.2.15 Vie v texte odlišiť prirad'ovacie súvetie od podrad'ovacieho. 	<ul style="list-style-type: none"> • vety podľa modálnosti • hlavné vetné členy; vetný základ – slovesný, neslovesný; rozvíjacie vetné členy – priamy predmet, nepriamy predmet; doplnok • prirad'ovací sklad; určovací sklad • polovetná konštrukcia – s prechodníkom, s prídastím, s neurčitkom • významový, gramatický a rytmický činiteľ slovosledu • odchýlky od vetnej stavby – elipsa, vsuvka • prirad'ovacie súvetie – zlučovacie, stupňovacie, odporovacie, vylučovacie • podrad'ovacie súvetie – vedľ'ajšia veta: prísudková, podmetová, predmetová, príslovková miestna, príslovková časová, príslovková príčinná, príslovková spôsobová, prívlastková, doplnková • zložené súvetie 	<p style="text-align: center;">Syntaktická rovina jazyka</p>

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu zavádzané v 1. a 2. roč. G a SŠ <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy. Slovenský jazyk a literatúra. Časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
1.2 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	<ul style="list-style-type: none"> • <i>1.2.16 Vie vytvoriť kompozične zrozumiteľný text, v ktorom uplatní logické, časové a príčinnno-následné súvislosti textu a požiadavky slovosledu v slovenčine.</i> • <i>1.2.17 Vie nájsť v texte prvky súdržnosti a funkčne ich využíva vo vlastných jazykových prejavoch.</i> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • 1.2.16 Pri organizácii myšlienok vo vlastných jazykových prejavoch dodržiava nadväznosť myšlienok. Vie vytvoriť názov textu, rozčleniť text na odseky a na úvod, jadro a záver. • 1.2.17 Uplatňuje vo vlastných jazykových prejavoch správny slovosled. 	<ul style="list-style-type: none"> • nadvetná/textová syntax • titulok 	Nadvetná syntax

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu zavádzané v 1. a 2. roč. G a SŠ <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy. Slovenský jazyk a literatúra. Časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
1.2 Vedieť sa vyjadrovať adekvátne komunikačnej situácii – ústne a písomne (vhodná forma a obsah).	<ul style="list-style-type: none"> • <i>1.2.18 Vie vysvetliť pôsobenie jednotlivých štýlotvorných činiteľov pri tvorbe jazykových prejavov a správne ich aplikuje vo vlastných jazykových prejavoch.</i> • <i>1.2.19 Vie si na základe komunikačnej situácie správne stanoviť vhodný slohový útvar a zodpovedajúci jazykový štýl a na ich základe samostatne vytvorí požadovaný text.</i> • <i>1.2.20 Vie prispôsobiť svoj prejav komunikačnej situácii – stratégiu a tón komunikácie.</i> • <i>1.2.21 Dokáže upraviť poradie viet v texte podľa ich vecného významu a kontextu celého textu.</i> <ul style="list-style-type: none"> • 1.2.18 Vie vymenovať základné štýlotvorné činitele. Pri tvorbe vlastných jazykových prejavov dodržiava predovšetkým tému, pričom zohľadňuje funkciu prejavov. • 1.2.19 Na základe posúdenia komunikačnej situácie vie stanoviť vhodný slohový útvar administratívneho štýlu a s malými formálnymi chybami, napr. chybné grafické rozmiestnenie textu, prehodenie závažných informácií v texte ap., dokáže podľa vzoru vytvoriť – žiadosť, zápisnicu, splnomocnenie a informačný leták. Dokáže vyplniť dotazník, objednávku a potvrdenie. Dokáže odlíšiť administratívny životopis od beletrizovaného a s pomocou učiteľa dokáže oba typy vytvoriť. Vie odlíšiť (vlastný) výkladový slohový postup od úvahového slohového postupu. Dokáže odlíšiť priamu a nepriamu charakteristiku. • 1.2.20 Na základe komunikačnej situácie vie použiť vhodnú slovnú zásobu. • 1.2.21 S pomocou učiteľa dokáže pochopiť chyby v poradí viet vo vlastnom texte a následne ich dokáže opraviť. 	<ul style="list-style-type: none"> • štylistika • beletrizovaný životopis¹ • priama a nepriama charakteristika – charakteristika osoby¹ • úvahový slohový postup – úvaha¹ • štýlotvorné činitele – téma, autor, situácia, funkcia, adresát • slohotvorný proces • slohové útvary – žiadosť, dotazník, objednávka, potvrdenie, informačný leták, predtlač – zápisnica, splnomocnenie • analýza textu – obsah textu, forma textu, autorský zámer • kľúčové slová • súvislé texty – nesúvislé texty • efektívna komunikácia • umelecký opis¹ 	<p style="text-align: center;">Jazykoveda Sloh Komunikácia</p>

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu zavádzané v 1. a 2. roč. G a SŠ <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy. Slovenský jazyk a literatúra. Časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
1.3 Čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>1.3.1 Vie výrazne čítať umelecký text.</i> • <i>1.3.2 Vie čítať umelecký a vecný text s porozumením.</i> • <i>1.3.3 Vie rozlíšiť a charakterizovať umelecký a vecný text po obsahovej i formálnej stránke.</i> • <i>1.3.4 Vie v texte analyzovať využitie výrazové prostriedky, napr. terminológiu, synonymá, kompozíciu ap., z hľadiska autorovho zámeru a funkcie textu.</i> • <i>1.3.5 Dokáže identifikovať kľúčové slová textu.</i> • <i>1.3.6 Vie rozlíšiť v texte hlavné myšlienky od vedľajších, podstatné informácie od nepodstatných.</i> • <i>1.3.7 Dokáže sformulovať hlavnú myšlienku textu.</i> • <i>1.3.8 Dokáže spracovať text – vytvoriť z neho konspekt, osnovu z prečítaného textu, tézy. Vo vlastných jazykových prejavoch funkčne používa presnú citáciu, voľnú citáciu a parafrázu, pričom dodržiava pravidlá ich formálneho stvárnenia.</i> • <i>1.3.9 Dokáže posúdiť informačné zdroje, na základe ktorých bol text vytvorený.</i> • <i>1.3.10 Dokáže zhodnotiť text z hľadiska jazykovej kultúry.</i> • <i>1.3.11 Dokáže posúdiť subjektívnu využiteľnosť vecného textu.</i> • <i>1.3.12 Na základe analýzy vie vyjadriť svoj estetický a emocionálny zážitok z prečítaného umeleckého textu a dokáže ho obhájiť.</i> • <i>1.3.13 Dokáže efektívne využiť zdroje informácií pri práci s vlastným i cudzím textom.</i> • <i>1.3.14 Ovláda základy kritického čítania, t. j. vie vnímať problémy nastolené textom a identifikuje chyby a protirečenia, ktoré sa v texte nachádzajú.</i> • <i>1.3.15 Dokáže vyjadriť svoj názor na riešenie reálnych problémov s využitím podnetov z prečítaného textu.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • jazyk • jazykový znak • jazykový systém • reč • dorozumievacia/komunikatívna funkcia jazyka • estetická funkcia jazyka • poznávací/kognitívna funkcia jazyka • text, obsah textu, forma textu • autorský zámer • súvislé texty, nesúvislé texty • kontext • argumentácia • informácia • vedľajšia informácia v texte • spôsoby spracovania informácií – presná citácia, voľná citácia, parafráza • osnova z prečítaného textu, tézy • hlavná myšlienka • kľúčové slová • funkcia prejavu • zdroje informácií – titulok, marginálie, resumé, anotácia, abstrakt, bibliografia, bibliografický záznam, menný a vecný register, masmediálne komunikačné prostriedky, poznámky pod čiarou, vysvetlivky 	Sloh Práca s informáciami

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu zavádzané v 1. a 2. roč. G a SŠ <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy. Slovenský jazyk a literatúra. Časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
1.3 Čítať s porozumením súvislé aj nesúvislé texty.	<ul style="list-style-type: none"> • 1.3.1 Po príprave dokáže plynulo prečítať umelecký a vecný text. • 1.3.2 Vie čítať s porozumením veku primerané umelecké a jednoduché vecné texty, ktoré podávajú jemu blízku problematiku. • 1.3.3 Vie na základe funkcie rozlíšiť umelecký a vecný text. • 1.3.4 Vie v texte identifikovať výrazové prostriedky, ktoré určujú text buď ako umelecký alebo ako vecný, napr. termíny, resp. obrazné pomenovania. • 1.3.5 S pomocou učiteľa dokáže vybrať kľúčové slová textu. • 1.3.6 Vie rozlíšiť v texte kľúčové myšlienky od vedľajších. • 1.3.7 Na základe vlastného spracovania informácií v texte dokáže sformulovať jeho hlavnú myšlienku. • 1.3.8 Dokáže spracovať text – vytvoriť z neho konsept. Odlišuje citované myšlienky od vlastných. • 1.3.9 Vie určiť informačné zdroje, na základe ktorých bol text vytvorený. • 1.3.10 Dokáže posúdiť spisovnosť použitých jazykových prostriedkov v texte. • 1.3.11 Dokáže posúdiť subjektívnu využiteľnosť vecného textu. • 1.3.12 Vie vyjadriť svoj estetický a emocionálny zážitok z prečítaného umeleckého textu. • 1.3.13 Dokáže využiť dostupné zdroje informácií (najmä slovníky a internet) pri práci s vlastným i cudzím textom. • 1.3.14 Vie identifikovať problémy nastolené textom. • 1.3.15 Dokáže vyjadriť svoj názor na využitie prečítaného textu na riešenie reálnych problémov. 	<ul style="list-style-type: none"> • jazyk • jazykový znak • jazykový systém • reč • dorozumievacia/komunikatívna funkcia jazyka • estetická funkcia jazyka • poznávacia/kognitívna funkcia jazyka • text, obsah textu, forma textu • autorský zámer • súvislé texty, nesúvislé texty • kontext • argumentácia • informácia • vedľajšia informácia v texte • spôsoby spracovania informácií – presná citácia, voľná citácia, parafráza • osnova z prečítaného textu, tézy • hlavná myšlienka • kľúčové slová • funkcia prejavu • zdroje informácií – titulok, marginálie, resumé, anotácia, abstrakt, bibliografia, bibliografický záznam, menný a vecný register, masmediálne komunikačné prostriedky, poznámky pod čiarou, vysvetlivky 	Sloh Práca s informáciami

Kľúčové kompetencie rozvíjané vzdelávacou oblasťou	Výkonový štandard pre oblastné kompetencie (na <i>optimálnej úrovni</i> a na <i>minimálnej úrovni</i>)	Pojmy z obsahového štandardu zavádzané v 1. a 2. roč. G a SŠ <i>Poznámka: kompletný zoznam predpísaných pojmov je uvedený v dokumente Obsahové vzdelávacie štandardy pre gymnázium a stredné odborné školy. Slovenský jazyk a literatúra. Časť: slovenský jazyk</i>	Odporúčaný tematický celok
1.4 Vedieť aktívne počúvať.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>1.4.1 Dokáže porozumieť počutému textu, t. j. je schopný vystihnúť hlavnú myšlienku textu a niekoľko kľúčových slov. Pochopí a roztriedi vypočuté informácie. V počutom texte dokáže odlišiť pôvodné informácie autora textu od citovaných a parafrázovaných informácií.</i> • <i>1.4.2 Vie vysvetliť význam počutého textu vzhľadom na širší významový kontext.</i> • <i>1.4.3 Je schopný zhodnotiť silu hlasu a identifikovať hlavný vetný prízvuk, dôraz a prestávky v reči účastníkov komunikácie.</i> • <i>1.4.4 Dokáže z hľadiska spisovnosti rozlíšiť vhodnosť, resp. nevhodnosť použitých slov a slovných spojení v ústnom jazykovom prejave v bežných komunikačných situáciách i v rámci masmediálnej komunikácie.</i> • <i>1.4.5 Odlišuje štylisticky primerané jazykové prostriedky od štylisticky neprimeraných jazykových prostriedkov v závislosti od danej komunikačnej situácie.</i> • <i>1.4.6 Využíva v komunikačných situáciách zásady spoločenskej rétoriky.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • jazyk • jazykový znak • jazykový systém • reč • dorozumievacia/komunikatívna funkcia jazyka • estetická funkcia jazyka • poznávacia/kognitívna funkcia jazyka • text, obsah textu, forma textu • autorský zámer • súvislé texty, nesúvislé texty • argumentácia • informácia • vedľajšia informácia v texte • spôsoby spracovania informácií – presná citácia, voľná citácia, parafráza • osnova z počutého textu • hlavná myšlienka • kľúčové slová • funkcia prejavu • zdroje informácií – masmediálne komunikačné prostriedky 	Sloh Práca s informáciami

<p>1.4 Vedieť aktívne počúvať.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 1.4.1 Dokáže postrehnúť hlavnú myšlienku počutého textu. V počutom texte dokáže odlíšiť pôvodné informácie autora textu od citovaných informácií. • 1.4.2 Vie rozpoznať kontext počutej komunikačnej situácie s pomocou učiteľa, ktorý ho upozorní na významové vzťahy kontextu. • 1.4.3 Je schopný identifikovať dôraz a prestávky v reči účastníkov komunikácie. • 1.4.4 Dokáže z hľadiska spisovnosti rozlíšiť vhodnosť, resp. nevhodnosť použitých slov a slovných spojení v ústnom jazykovom prejave v bežných komunikačných situáciách. • 1.4.5 Vie poukázať na štylisticky neprimerané jazykové prostriedky v závislosti od danej komunikačnej situácie. • 1.4.6 Pozná zásady spoločenskej rétoriky, ale len zriedka ich dokáže dodržiavať vo vlastnej komunikácii. 	<ul style="list-style-type: none"> • jazyk • jazykový znak • jazykový systém • reč • dorozumievacia/komunikatívna funkcia jazyka • estetická funkcia jazyka • poznávací/kognitívna funkcia jazyka • text, obsah textu, forma textu • autorský zámer • súvislé texty, nesúvislé texty • kontext • argumentácia • informácia • vedľajšia informácia v texte • spôsoby spracovania informácií – presná citácia, voľná citácia, parafráza • osnova z počutého textu • hlavná myšlienka • kľúčové slová • funkcia prejavu • zdroje informácií – masmediálne komunikačné prostriedky 	<p>Sloh Práca s informáciami</p>
------------------------------------	---	--	---

2. Schopnosť učiť sa učiť.	<ul style="list-style-type: none"> • 2.1 Samostatne sa učí a zaujíma sa o podnety na učenie z rôznych zdrojov, pozná svoj učebný štýl. 	<ul style="list-style-type: none"> • učebný štýl • faktory ovplyvňujúce učenie sa • efektívne zapamätávanie 	Učenie sa
3. Schopnosť cieľavedome riadiť vlastný život.	<ul style="list-style-type: none"> • 2.1 Učí sa s pomocou učiteľa alebo spolužiakov. Intuitívne využíva rôzne spôsoby učenia sa. 	<ul style="list-style-type: none"> • kontrola plnenia plánu • projektovanie vlastnej budúcnosti 	Učenie sa
	<ul style="list-style-type: none"> • 3.1 Vie vytvoriť plán svojej činnosti, postupovať podľa neho a kontrolovať ho. • 3.2 Je schopný klásť sebe, učiteľom i spolužiakom podnetné otázky pri plánovaní svojej činnosti. 		
	<ul style="list-style-type: none"> • 3.1. Dokáže s pomocou učiteľa vytvoriť jednoduchý plán vlastnej činnosti a snaží sa podľa neho postupovať. • 3.2 Je schopný požiadať o pomoc pri plánovaní svojej činnosti. 		